

**MONITORIZAREA PROCESULUI ELECTORAL
LA ALEGERILE LOCALE GENERALE
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

**RAPORT
NR. III**

10 - 30 mai 2007

Proiectul este finanțat de către Fundația Eurasia,
cu resursele Agenției Suedeze pentru Cooperare și Dezvoltare Internațională (Sida/Asdi) și Agenției
Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID),
Fondul Național pentru Democrație, SUA, Ambasada SUA în Republica Moldova și
Misiunea OSCE în Republica Moldova.

Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Publicarea acestui raport este posibilă datorită sprijinului financiar acordat de poporul american prin Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în acest document aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția USAID sau a guvernului american.

REZUMAT ȘI CONCLUZII

Prezentul raport cuprinde un șir de constatări privind desfășurarea procesului electoral în perioada monitorizată.

Campania electorală s-a caracterizat printr-un șir de acțiuni de rezonanță majoră, pe patru direcții: 1. **Comisia Electorală Centrală și consiliile electorale de circumscripție și-au concentrat activitatea pe organizarea alegerilor și stabilirea procedurilor electorale, instruirea funcționarilor electorali, supravegherea executării prevederilor legale în scopul asigurării respectării drepturilor electorale;** 2. **Concurenții electorali au desfășurat campanii electorale pentru obținerea de dividende politice sporite;** 3. **Coaliția 2007 și reprezentanții ai sectorului asociativ au lansat campanii de educație civică și electorală, au continuat să monitorizeze decurge procesul electoral, au recrutat și instruit peste 2000 de observatori independenți la alegeri;** 4. **Misiunile internaționale de monitorizare a alegerilor, invitate de autoritățile de la Chișinău, au continuat monitorizarea desfășurării campaniei pe întreg teritoriul Republicii Moldova.**

Misiunile de monitorizare a alegerilor au constatat un cadrul legislativ relativ satisfăcător pentru desfășurarea alegerilor locale generale în Republica Moldova. Cu toate acestea, au identificat un șir de lacune în actele normative care reglementează procesul electoral. Acestea se referă la: funcționarea organelor electorale, procedura de înaintare a candidaților, procedurile de vot și de contabilizare a rezultatelor alegerilor, soluționarea disputelor electorale, actualizarea listelor de alegători etc.

De menționat că majoritatea persoanelor angajate în campania electorală și asupra cărora s-au făcut presiuni sau au fost racolate la alt partid, de regulă, la PCRM, nu doresc să prezinte declarații în acest sens pentru a evita eventuale probleme de ordin profesional, economic și privat cu care se pot confrunta după alegeri.

Sistemul de exercitare a puterii în stat, se întemeiază pe controlul partidului majoritar asupra tuturor aspectelor vieții sociale. Autonomia locală este puternic încadrată în verticala puterii, însemnând în realitate subordonarea puterilor locale factorilor decizionali ai guvernului central. Aparatul administrativ este utilizat de autoritățile centrale în campaniile electorale. Pe de o parte, partidul de guvernământ, folosind resursele administrative, tinde să controleze cât mai multe segmente ale campaniei electorale, iar opoziția, guvernând în anumite unități administrative de nivel local și raional, tinde să influențeze campania electorală în aceste unități administrative.

LADOM a înregistrat o serie de tendințe pozitive în activitatea Comisiei Electorale Centrale (CEC), îndeosebi prin luări de atitudine legale față de unii concurenți electorali și față de contestațiile depuse, instruirea funcționarilor electorali și implicarea în acest proces a unor organizații obștești calificate din Moldova. De asemenea, s-au dovedit a fi eficiente emisiunile de dezbateri publice la instituțiile media locale și naționale. În pofida faptului că PCRM a renunțat public să participe la asemenea emisiuni, dezbaterile publice contribuie în cel mai direct mod la informarea din prima sursă a electoratului referitor la programele electorale propuse de concurenții electorali.

În același timp, în mod special, LADOM își exprimă îngrijorarea față de următoarele aspecte negative în desfășurarea procesului electoral:

- Utilizarea pe larg de către unii concurenți electorali, în virtutea funcției pe care o dețin, a resurselor administrative;
- Intimidarea concurenților electorali din opoziție, favorizarea de către administrația publică centrală a unui concurent electoral, lipsa de condiții egale pentru toți concurenții electorali;
- Lipsa de transparență a finanțării concurenților, precum și a cheltuielilor operate de aceștia în scopul agitației electorale;
- Publicitatea electorală directă neavenită sau ascunsă în mass-media publică, plasarea nereglementară a afișajului electoral și fără a se indica tirajul, tipografia etc.;
- Conflictul de competență dintre Comisia Electorală Centrală și consiliile electorale de circumscripție pe de o parte și instanțele judecătorești, pe de altă parte, conduc la tergiversarea examinării cererilor și contestațiilor asupra hotărârilor și acțiunilor consiliilor electorale de circumscripție, dar și a acțiunilor concurenților electorali.

Aspectele negative menționate în acest raport pot afecta în mod dramatic integritatea procesului electoral, în caz dacă nu vor fi remediate.

1. Autoritățile publice centrale

Președintele Vladimir Voronin a făcut campanie electorală în favoarea lui V. Iordan la 23 mai, în sectorul Botanica, când a fost prelungit itinerarul troleibuzului N4, de la strada Hristo Botev pe strada Independenței și până la bulevardul Dacia. Șeful statului a spus ca grație partidului de guvernământ au putut fi puse în circulație și cele două troleibuze noi, asamblate la Chișinău. Mai mulți locatari s-au indignat de faptul că șeful statului face campanie electorală. Lucrările de proiectare și construcție a liniei din sectorul Botanica au fost finanțate din bugetul municipal, antreprenor al obiectului fiind SA Compania Electrica.

2. Comisia Electorală Centrală (CEC)

De la începutul campaniei, la CEC au fost depuse 75 de contestații din partea concurenților electorali. Comisia Electorală Centrală s-a remarcat prin emiterea unor avertismente publice la adresa concurenților electorali printre care cel referitor la anularea înregistrării cu nr. 1 pe lista electorală a concurentului din partea PCRM în mun. Bălți; atenționarea Companiei publice "Teleradio-Moldova" care a fost sesizată că ar favoriza partidul de guvernământ; recomandarea publică dată președintelui Parlamentului, dl Marian Lupu, prin care se solicită de a utiliza înalta funcție de răspundere pe care o deține și mijloace și bunuri publice pentru susținerea și promovarea candidaților PCRM. Prin aceeași decizie, CEC a atenționat primăria orașului Telenești să asigure condiții egale tuturor concurenților electorali privind desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii. De asemenea, Consiliul raional Telenești a fost avertizat privind cheltuirea banilor publici și favorizarea PCRM. La fel, și PCRM a fost avertizat să nu utilizeze mijloace și bunuri publice pentru promovarea și susținerea candidaților săi.

CEC a luat atitudine în disputa PCRM și PPCD privind organizarea unor manifestații în Piața Marii Adunări Naționale în ultima zi de campanie, pe 1 iunie.

Deși înregistrarea candidaților la funcțiile de primari, consilieri locali, raionali, și municipali s-a încheiat acum o lună, nu există deocamdată o statistică la CEC despre numărul pe țară al candidaților la funcțiile respective.

3. Utilizarea resurselor administrative

Administrația publică locală utilizează în scopuri electorale programele de gazificare și alimentare cu apă potabilă, reparația drumurilor, pavarea în grabă a străzilor etc.

Concurenții electorali, reprezentând fosta conducere din Bălți candidați pe listele PCRM, sunt avantajați, deoarece la organizarea întâlnirilor cu alegătorii utilizează mijloace tehnice și localurile instituțiilor culturale și de învățământ.

La Briceni se distribuie ajutoare umanitare obținute în 2006. Concurentul electoral dl Vitalie Vrabie a oferit pensionarilor servicii gratis de a face baie. Baia din localitate a fost privatizată acum 5 ani, iar prețurile sunt exagerate.

Concurenții electorali din partea PCRM, medicul-șef al raionului și șeful Direcției generale raionale învățământ tineret și sport Briceni și-au prezentat platformele electorale în cadrul ședințelor de lucru cu medicii și directorii instituțiilor educaționale.

Președintele CNAS Șoldănești utilizează automobilul de serviciu în scopuri electorale.

La Căușeni s-a organizat un concert cu participarea cântărețului Gheorghe Țopa, în susținerea concurentului electoral independent dna Aurelia Repesciuc, la care mai mulți spectatori au fost transportați gratis cu microbuzele de rută din oraș. La indicația Comisarului de Poliție a raionului Căușeni, dlui Repesciuc, soțul concurentului electoral menționat, la 27 mai au fost modificate rutele transportului public din or. Căușeni, pentru a nu împiedica desfășurarea concertului electoral organizat de soție.

La Fălești, dl D. Gorodenschi, candidat independent la funcția de primar, prezintă la întâlnirile cu alegătorii, ca o activitate personală, rezultatele obținerii unui grant câștigat de primărie pentru reparația drumurilor.

La întâlnirea cu alegătorii care a avut loc la școala primară din Dubăsarii-Vechi, deputatul comunist Vasile Iovv a răspuns franc la unele întrebări incomode ale alegătorilor: veți vota PCRМ veți avea în sat drum reparat, nu veți vota - nu veți avea. Pentru construcția segmentului de drum sunt necesare aproximativ 4 mln lei.

La 23 mai în or. Briceni a avut loc întâlnirea cu alegătorii a dnei E. Ostapciuc, președintele fracțiunii PCRМ în Parlamentul Republicii Moldova. Administrația publică locală a obligat colectivele de profesori, medici, educatori din grădinițe și alte colective să se prezinte la această întâlnire. Au fost suspendate orele de lucru, deoarece întâlnirea a avut loc la ora 15. 00

Automobilul de serviciu aflat la balanța Consiliului raional Briceni, model „Niva” cu numere de înmatriculare BR AC 500, este folosit de către președintele raionului pentru agitația electorală prin sate.

La 15 mai, în comuna Larga, a avut loc deschiderea taberei pentru copii la care au participat vicepreședintele raionului V. Bejenaru, V. Ghieș, șeful DGRÎTS Briceni și L. Voloșciuc, primarul de Larga. În anul trecut această tabără a fost deschisă la 10 iunie, în prezent și-a început activitatea cu două săptămâni înainte de sfârșitul anului de studii.

La întâlnirea cu locuitorii satului Șireuți, Briceni, deputatul din partea PCRМ, dna Stela Gherman, a promis gazificarea pe gratis a caselor din localitate.

Dna Valentina Moguș, primar de Bogdănești, fiind degrevată din funcție, lucrează și în prezent în clădirea primăriei și folosește mașina de serviciu a primăriei. De asemenea. Dl Toader Carlașuc, primar de Șireuți, candidat din partea AMN se folosește de mașina primăriei în scopuri electorale, model VAZ 2107, având numărul de înmatriculare BR AM 821. Primarul de Pererâta, dna Valentina Ciutac, reprezentând PPCD, și secretara primăriei dna Megalcian Victoria, candidat la funcția de primar din partea PCRМ, își continuă activitatea în sediul primăriei utilizând resursele administrative.

În satul Larga au fost distribuite materiale electorale din partea PCRМ la care au fost anexate rapoarte de bilanț a Asociației gazificatorilor, lista proiectelor câștigate de către comuna Larga. Candidatul la funcția de primar din comuna Larga, dl A. Josan, reprezentant al PSL, a informat observatorul asupra faptului că din ajutorul umanitar primit la primăria Larga au fost repartizate pachete mai multor familii nevoiașe ca Burlădean, Digolean ș.a. în vederea avantajării concurentului electoral Lidia Voloșciuc, candidat din partea PCRМ. Reprezentanții de la Direcția asistența socială din Briceni au repartizat ajutor umanitar în satul Criva, împreună cu ei se afla dl Vadim Gorobcov, candidat la funcția de primar din partea PCRМ. Primarul de Larga L. Voloșciuc (PCRМ) a repartizat plapume la grădinițele de copii din loturile de ajutor umanitar primite în anul 2006.

Președintele Consiliului electoral de circumscripție Mărcăuți nr. 6/20, dna Galina Teleucă, face agitație electorală în favoarea primarul de Mărcăuți Oleg Lisiuc, candidat din partea PCRМ. Sunt ponegriți ceilalți doi candidați independenți, dnii Vladimir Cara și Dumitru Chistol.

Vicepreședintele raionului Briceni, V. Spatar, la 15 mai 2007 l-a obligat să depună cerere de eliberare din funcție pe dl O. Burdujan, contabil la Consiliul raional Briceni, pe motiv că susține PDM.

La Cahul s-au înregistrat cazuri în care lucrătorii oficiilor poștale distribuie bani, în plic, pentru pensionari, invalizi, veterani, spunându-le că acesta este un ajutor material din partea reprezentanților PCRМ. La Ungheni, Î.S. „Poșta Moldovei” distribuie materiale cu caracter electoral.

La 24 mai, la Glodeni, în urma presiunilor și a șantajului politic, a fost acceptată demisia medicului-șef al raionului, dlui M. Popa, care este concurent electoral pe listele UCM.

Au fost depistate mai multe cazuri în care reprezentanți ai Partidului Popular Republican (PPR) îi vizitează la domiciliu pe locuitorii orașului Sângerei și le solicită semnături, precum că aceste persoane vor vota pentru PPR.

Campania organizată la Căușeni de reprezentanții AMN se manifestă prin agresivitate și critici dure la adresa PCRМ, deseori în termeni nepermiși, iar în cartierul nr. 8 din mun. Bălți activiști ai PDS au periclitat întâlnirea candidatului PCRМ V. Panciuc prin strigăte, fluierături și scandarea unor cuvinte indecente.

Consiliul Electoral de Circumscripție Criuleni a adoptat hotărârea de demitere a președintelui Consiliului Electoral de circumscripție din satul Răculești, dlui Vasile Burciu, invocându-se motivul că cumnata sa, Angela Burciu, candidează pe listele AMN. Dna Angela Burciu și-a retras candidatura înaintea examinării cazului în ședința Consiliului. Comisia Electorală Centrală, în urma contestațiilor depuse de AMN, a obligat Consiliul să o restabilească în drepturi.

DI Ghenadie Dabei, candidat independent la funcția de primar al com. Cimișeni, fost primar, i-a convins insistent pe Iurie Sturza și Alexei Mihai (PCRМ) să-și retragă candidaturile din listele de consilieri.

Concurentul la funcția de primar din s. Alcedar, Șoldănești, deținător de terenuri agricole luate în arendă de la proprietari, condiționează prelucrarea acestor terenuri în dependență de rezultatul votului sătenilor.

S-au înregistrat cazuri de calomniere a unor concurenți electorali în s. Elizaveta, Bălți.

4. Afișajul electoral

Grupul de monitorizare este îngrijorat de faptul că în majoritatea localităților spațiul rezervat pentru plasarea materialelor cu caracter electoral este insuficient sau sunt indicate locuri neadecvate. Afișajul plasat în locuri regulamentare este deteriorat din reavoință de persoane care rămân a fi necunoscute organelor responsabile de asigurarea ordinii publice. Afișajul electoral al concurenților este distrus zilnic la Anenii-Noi. La Sângerei peste afișele PSL, au fost lipite afișe cu secera și ciocanul, iar afișele PPCD sunt afișate pe stâlpi și pe geamurile unei case private. S-au înregistrat cazuri când pe materialele tipărite nu este indicat tirajul, tipografia, data etc.

La Criuleni, spațiul destinat plasării afișajului este insuficient și materialele cu caracter electoral se lipesc peste tot, fiind smulse de îndată ce sunt plasate. La Basarabeasca, asemenea materiale se afișează pe geamurile magazinelor, pereții clădirilor și piloni de reprezentanți PCRМ, PD, PDS.

Nu sunt stabilite locuri pentru afișajul electoral în s. Tudora, Carahasani, Antonești, Ermoclia.

La Căușeni materiale cu caracter electoral sunt distribuite și la magazinul de încălțăminte, fiind plasate în cutiile pentru încălțăminte. De asemenea, la comercializarea produselor alimentare din magazinul „Aroma”, se distribuie și materiale despre concurentul electoral Vitalie Vrabie, reprezentând „Patria-Rodina - Ravnopravie”.

Afișaj electoral a PCRМ a fost plasat în anticamera Primăriei Sângerei, ceea ce a servit drept motiv ca reprezentanții PCRМ să depună o contestație la Consiliul electoral de circumscripție.

5. Incidente

La 22 mai, aproximativ între orele 13.00 și 14.00, în s. Abaclia, r. Basarabeasca, s-au agresat fizic 2 concurenți electorali, Petru Reniță și Ion Strătilă. Reniță îl bănuia pe Strătilă, primar interimar, de utilizarea resurselor administrative în scop electoral și i-a efectuat o vizită „de documentare”, dorind să acumuleze probe. În urma incidentului Reniță s-a ales cu aparatul de fotografiat defectat, iar Strătilă a fost internat la spital.

La 11 mai 5 membri ai PSL din satele Coteala, Larga, Hlina, Trebisăuți și Bălăsinești, toți profesori școlari, candidați la funcția de consilieri raionali, au fost impuși de V. Ghieș, șeful DGRITS, să-și retragă candidaturile de pe liste.

Trei candidați la funcția de consilieri locali în Consiliul local Tabani: V. Burea, A. Moldovan, M. Duplache au fost impuși să-și retragă candidaturile de pe lista consilierilor locali, fiind amenințați că vor fi concediați din serviciu de Găină Gheorghe, fost primar și actual candidat în aceeași funcție pe listele PCRМ. De asemenea, V. Spatari, i-a impus pe 6 membri ai PSDM, candidați în Consiliul local Berlineț: Svera Valentina, Tihonciuc Vasile, Beliciuc Roman, Cazac Eduard, Curahiuc Alexei, Tatarciuc Vasile

să-și retragă candidaturile de pe lista consilierilor locali Berlineți, fiind amenințați cu eliberarea din funcție.

În satul Coteala, Briceni, la adunarea de partid a comuniștilor, a fost înaintat la funcția de primar A. Cebotari, fiind susținut de președintele organizației locale a PCRМ, Leonid Șitcov. Președintele raionului nu a fost de acord cu această candidatură, propunându-l în calitate de candidat pe A. Franț. Leonid Șitcov și-a exprimat dezacordul cu această decizie și s-a sinucis. În rezultat, Cebotari A. a părăsit PCRМ și candidează pe lista PPCD, iar candidat din partea PCRМ a rămas să fie A. Franț.

În satul Tabani candidatul la funcția de primar din partea AMN, M. Zaporojan merge în alegeri fără lista consilierilor locali, care au fost impuși să-și retragă candidaturile.

6. Conflicte de interese

Dna Tatiana Fedorișin este vicepreședinte al Biroului electoral al secției de votare nr. 1 din Edineț, iar soțul acesteia candidează în Consiliul raional pe listele PCRМ.

La CEC Fălești (circumscripția nr. 17) au parvenit 6 contestații în care se susține că la primăriile Năvârneț, Pruteni, Catranic, Bocani, Musteața din Consiliile electorale a secțiilor de votare fac parte persoane care au printre candidați rude de gradul I, II.

De remarcat faptul că în majoritatea localităților a sporit activismul concurenților electorali. Cele mai active partide sunt PCRМ, AMN, PSD, PPCD, PD. Concurenții preferă discuțiile concurent-alegător, evită participarea la alegeri a mai multor concurenți electorali și le este frică să vorbească despre intimidări. Șanse sporite au primarii degrevați, locuitorii satelor îi percep ca primari în exercițiu, iar termenii restrânși (de la înregistrare până la data alegerilor) nu permite tuturor alegătorilor să facă cunoștință cu programele electorale ale concurenților electorali. Transparența organelor electorale e în strictă dependență de insistența concurenților electorali.

7. Listele electorale nu sunt verificate și nu corespund situației reale

În conformitate cu prevederile legislației în vigoare, listele electorale sunt perfectate de către administrațiile locale. În mod tradițional, listele electorale sunt verificate superficial și nu corespund situației reale. În condițiile unui exod masiv al populației peste hotarele țării, nu se duce o evidență strictă a cetățenilor care se află în momentul votării pe teritoriul Republicii Moldova. Votarea pe liste suplimentare oferă multe posibilități pentru fraude electorale. Listele electorale au fost afișate cu 20 de zile înainte de alegeri în 60 procente din primării. Listele electorale nu au fost afișate în 8 localități din Ștefan Vodă.

La alegerile locale generale din 3 iunie sunt așteptați la urnele de vot circa 2,5 milioane de alegători înscriși în listele electorale pentru alegerile locale generale, cu aproximativ 300 mii mai mult, comparativ cu alegerile locale generale din 2003.

Cei mai mulți alegători – 580 mii - sunt așteptați la alegeri în municipiul Chișinău, unde vor exista 285 de secții de votare, dintre care 233 în orașul Chișinău. Cei mai mulți votanți din capitală se află în sectorul Botanica – circa 128 mii, urmat de Rîșcani – aproape 122 mii, după care urmează sectorul Buiucani cu circa 82,5 mii alegători înscriși în liste, Ciocana - circa 80 mii și sectorul Centru, în care sunt înscriși aproape 74 mii de alegători. În suburbiile capitalei au fost înscriși în liste circa 94,6 mii alegători.

Peste 100 mii de alegători sunt înscriși în liste în municipiul Bălți, după care urmează raioanele Orhei, Cahul și Hâncești cu câte circa 800 mii persoane care pot participa la alegeri.

La alegerile locale din 2003, rata participării la alegeri a fost de 58,68%. Cei mai activi au fost alegătorii din raioanele Basarabeasca, Cantemir și Ocnița, unde s-a prezentat la urne peste 75% din electorat. La Bălți și Chișinău, rata de participare a fost de 35 și, respectiv, 45%, fiind cea mai mică din R. Moldova.

8. Implicarea în campania electorală a fețelor bisericesti.

La 19 mai 2007, în urma reparației curente, a fost sfințită biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din or. Căușeni, deși hramul bisericii se sărbătorește la 12 iulie. În cadrul ceremoniei episcopul de Cahul Anatolie, care a participat la ceremonie, a înmănat câte un ordin bisericesc primarului or. Căușeni, Zeremba A. și vicepreședintelui raionului Andrieș N., care candidează în consiliile raional și orășenesc. Ceremonia de decorare a fost însoțită de apeluri de a păstra și pe viitor asemenea persoane la conducerea raionului și a orașului. Televiziunea locală, pe parcursul săptămânii, a difuzat repetat acest eveniment.

Conform unor enoriași de la Drăsliceni, Criuleni, preotul, în timpul serviciilor divine face agitație pentru candidatul PCRМ și cheamă credincioșii să nu voteze pentru candidații-femei (PL și PD) la postul de primar al comunei. Amintim că anterior N. Andronic s-a adresat patriarhului Alexii II al Moscovei și a întregii Rusii de a nu permite preoților să se implice în treburile lumești.

9. Contestații

Spre finalul campaniei electorale tot mai des sunt înregistrate cazuri de presiune și intimidare a concurenților electorali, în special, la funcția de consilieri raionali, privind retragerea acestora din cursa electorală. Acest fapt este întâlnit în chestionarul observatorului pe termen lung, dar și sesizat la CEC de concurenții electorali.

Curtea Supremă de Justiție a dat câștig de cauză Creștin Democraților într-un litigiu cu Partidul Comuniștilor care, de asemenea, intenționa să organizeze o manifestație electorală, pe 1 iunie, în Piața Marii Adunări Naționale. Liderul PPCD a acuzat Partidul Comuniștilor de faptul că încalcă legislația electorală, obligând, între altele, funcționarii de la Primărie, să-l susțină pe candidatul lor, Veaceslav Iordan, și a spus că această atitudine a puterii pune sub semnul întrebării corectitudinea alegerilor locale.

Vladimir Filat, candidatul Partidului Democrat la funcția de primar general al municipiului Chisinau, acuza instituțiile statului de implicare activă în campania electorală „de partea candidatului electoral care reprezintă partidul de guvernământ”. El a difuzat presei o declarație în care afirmă că „pe parcursul campaniei electorale pentru alegerile locale de pe data de 3 iunie, s-a resimțit o atitudine părtinitoare din partea organelor de poliție”. „Printre cazurile ieșite din comun se înregistrează interdicția de a plasa legal un panou electoral pe bulevardul Ștefan cel Mare, în apropierea clădirii Ministerului de Interne, precum și ordinul de a demonta afișul electoral de pe billboard-ul de la intrarea în oraș. În ambele cazuri, poliția a acționat în baza ordinelor superiorilor, fără a avea nici un temei legal”, menționează Vladimir Filat. El afirmă că „au fost sancționate administrativ, cu amendă, mai multe persoane care difuzau foi volante și pliante electorale în mai multe sectoare ale capitalei în mod regulamentar”. „Sunt remarcate și numeroase cazuri de intimidare verbală din partea lucrătorilor de poliție”, susține candidatul. Filat a atras atenția asupra inadmisibilității implicării organelor de stat, în special a organelor care trebuie să asigure legalitatea, în asemenea acțiuni. „Intimidările și aplicarea tendențioasă a legii compromite campania electorală și subminează eforturile de constituire a unui sistem democratic funcțional”, mai menționează Vladimir Filat.

Partidul Democrației Sociale susține că Veaceslav Iordan, candidatul Partidului Comuniștilor la funcția de Primar General al mun. Chișinău, ar fi cerut mai multor angajați de la primărie, inclusiv primarului interimar, Nicolae Manastîrli, să depună cerere de demisie. PDS afirmă că Veaceslav Iordan intimidează angajații administrației municipale pentru faptul că aceștia au decis să acorde PDS dreptul de a organiza un concert de protest în Piața Marii Adunări Naționale. "PDS cere insistent să se pună capăt dezmățului "mănușilor roșii" și să fie încetată persecutarea persoanelor, care au acționat în conformitate cu legislația în vigoare", se spune într-un comunicat al PDS. Partidul solicită ambasadelor acreditate la Chișinău, organismelor europene și internaționale care monitorizează procesele electorale din R. Moldova, să dea o apreciere adecvată acțiunilor abuzive ale reprezentanților partidului de guvernământ pentru a-i determina "să respecte cu strictețe legislația națională și normele europene și internaționale privind corectitudinea proceselor electorale".

Comisia Electorală Centrală (la contestația PSDM) a anulat Hotărârea Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Briceni nr. 6, prin care a fost exclusă din cursa electorală lista candidaților la funcția de consilier al Consiliului raional Briceni din partea Partidului Social-Democrat din Moldova. Consiliul electoral al circumscripției electorale Briceni nr. 6 a adoptat hotărârile nr. 6/1-1, nr. 6/1-2, nr. 6/1-3, 6/1-4, 6/1-5 din 11 mai 2007 și 7/1-1 din 15 mai 2007, prin care a exclus persoane

din lista candidaților la funcția de consilier al Consiliului raional Briceni din partea Partidului Social-Democrat din Moldova, depășindu-și astfel atribuțiile, deoarece conform prevederilor art.46 alin. (6) din Codul electoral, dreptul de a retrage candidaturile o are concurentul electoral, și nu organul electoral.

În cazul dat concurent electoral este Partidul Social-Democrat din Moldova, acesta fiind subiect de drept electoral, care are dreptul de a opera modificări în listele înregistrate, și anume de a-și retrage candidații săi din listele înregistrate.

De asemenea, Consiliul electoral Briceni a exclus din cursa electorală lista candidaților în Consiliul raional Briceni din partea Partidului Social-Liberal, pe motiv că nu întrunește condițiile alin. (1) al art.126 Cod electoral. Autorul contestației depuse la CEC, PSL, consideră că prin acțiunile sale, Consiliul electoral de circumscripție nr. 6 Briceni și-a depășit competența atunci când a dat curs demersurilor cet. Balan Valeriu, Mistrean Alexandra, Cimpoș Aurel, Chifeac Elena, întrucât conform prevederilor art.41 alin.(2) lit.a) din Codul electoral, candidații respectivi au fost desemnați de către Partidul Social-Liberal, acesta din urmă având calitatea de concurent electoral în condițiile alin.(6) al art.46 Cod electoral și, respectiv, de subiect de drept în cazul retragerii candidaturilor din lista înregistrată.

Contestatarul indică că cele 4 persoane sus-menționate au fost supuse unor hărțuiri și intimidări din partea dlui Vasile Ghieș, șef al Direcției raionale de învățământ Briceni, acestea fiind angajate în domeniul învățământului. Demersurile persoanelor menționate au fost depuse la Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Briceni nr.6, personal de dl Vasile Ghieș.

În confirmarea celor relatate, PSL a prezentat ca probă explicația în scris a cet. Balan Valeriu. În aceasta se menționează că ulterior înregistrării listei de candidați la funcția de consilieri raionali în care a fost inclus și el și anume pe data de 7 mai, în jurul orei 10.30, la gimnaziul din s. Hlina, unde activează în calitate de profesor a venit dl Vasile Ghieș care l-a invitat în sala de sport la o discuție confidențială. Aflându-se în sala de sport și folosindu-se de funcția pe care o deține, dl Vasile Ghieș l-a intimidat cerându-i să facă un demers în scris în adresa Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Briceni nr.6, în care să menționeze că-și retrage candidatura de la funcția de consilier raional. Valeriu Balan s-a văzut nevoit să scrie un astfel de demers după modelul care i-a fost dictat de Vasile Ghieș, și anume, indicând motivul plecării la lucru peste hotare. Asemănător a procedat Vasile Ghieș și cu colega lui de serviciu, dna Mistrean Alexandra, care a scris un demers identic ca text, invocând același motiv de retragere a candidaturii - plecarea peste hotare.

Doar peste câteva zile dl Balan Valeriu a aflat care a fost scopul și ce rol a jucat demersul de retragere a candidaturii sale din listă – datorită acestui fapt a fost exclus din cursa electorală Partidul Social-Liberal.

Prin prezenta explicație Balan Valeriu declară pe propria răspundere că demersul privind retragerea candidaturii sale de la funcția de consilier raional Briceni a fost scris împotriva voinței sale, fapt pentru care și solicită ca acest demers să nu fie luat în considerare.

Analizând materialele primite de la Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Briceni nr.6, s-a constatat că proba prezentată de contestator e confirmată prin documentele primite de la organul electoral menționat. Cererile depuse de candidații Balan Valeriu și Mistrean Alexandra conțin același motiv- plecarea peste hotare, fapt ce confirmă argumentul invocat de contestatar că persoanele date au fost intimidare și împiedicate de către Vasile Ghieș să-și exercite dreptul constituțional de a fi ales.

Consiliul electoral de circumscripție din raionul Ștefan-Vodă a înregistrat un concurent electoral cu abateri de la legislația electorală

Contestatarul a solicitat anularea hotărârii din 8 mai 2007 privind înregistrarea Partidului Social-Democrat din Moldova în calitate de concurent electoral pentru alegerea Consiliului raional Ștefan-Vodă și excluderea acestui concurent electoral din campania electorală. Prin hotărârea din 8 mai 2007, adoptată de Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Ștefan-Vodă, Partidul Social-Democrat din Moldova a fost înregistrat în calitate de concurent electoral pentru alegerea Consiliului raional Ștefan-Vodă. Numărul de candidați înscriși de partid și înregistrați de consiliu constituia 17 persoane. Între timp, s-a depistat că nr. 4 din listă, candidatul dna Șeremet Nina, a.n. 1957 și candidatul nr. 10 Bolteanco Nina, a.n. 1957 este una și aceeași persoană. Până la căsătorie persoana în cauză purta familia Șeremet, după căsătorie Bolteanco. Conform bazei de date „Registru”, dna Bolteanco Nina, a.n. 1957, posesoarea buletinului de identitate A 34055509, locuiește în or. Ștefan-Vodă, str. Victoriei 33, este căsătorită cu dl Bolteanco Dumitru (candidatul nr.1 din lista concurentului electoral nominalizat mai sus), părinții fiind Șeremet Feodosie și Șeremet Ana. Buletinul de identitate cu seria A 34040419 indicat de Șeremet Nina în datele sale

biografice, conform bazei de date „Registru”, aparține dnei Rusu Natalia, a.n. 1985, domiciliată în localitatea Olănești, raionul Ștefan-Vodă.

Cele expuse mai sus denotă că lista Partidului Social-Democrat din Moldova, înaintată și înregistrată de Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Ștefan-Vodă, conține numai 16 candidați, ceea ce constituie mai puțin de ½ din numărul mandatelor prevăzute pentru circumscripția electorală respectivă. În astfel de circumstanțe, reieșind din prevederile art. 44 și 126 alin. (1) din Codul electoral, Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Ștefan-Vodă nu era în drept să înregistreze lista Partidului Social-Democrat din Moldova în calitate de concurent electoral.

CEC a anulat hotărârea din 8 mai 2007, adoptată de Consiliul electoral al circumscripției electorale raionale Ștefan-Vodă, procesul-verbal nr. 9 „Cu privire la înregistrarea Partidului Social-Democrat din Moldova în calitate de concurent electoral pentru alegerile Consiliului raional Ștefan-Vodă”.

CEC a obligat Regia Transport Electric din Chișinău să excludă în termen de o zi din transportul public de călători, proprietate publică, publicitatea electorală. CEC a avertizat toți concurenții electorali și administrația RTEC asupra necesității respectării hotărârii CEC nr. 512 din 20 aprilie 2007 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind modalitatea plasării publicității electorale pe panourile publicitare”. De asemenea, CEC a obligat Partidul Comuniștilor din Republica Moldova să declare sumele achitate în scopul tipăririi și amplasării publicității electorale a candidatului din partea Partidului Comuniștilor din Republica Moldova la funcția de primar general al municipiului Chișinău dl Veaceslav Iordan, amplasate în transportul public de călători, precum și a le include în fondul său electoral.

Analizând materialele prezentate, CEC s-a constatat că **Agencia de publicitate “Artmaster & Tel Group”** a amplasat, contrar prevederilor pct. 11 al Regulamentului privind modalitatea plasării publicității electorale pe panourile publicitare în interiorul troleibuzului cu nr. 1268 și nr. 1229, publicitate electorală pentru candidatul din partea Partidului Comuniștilor din Republica Moldova la funcția de primar general municipiului Chișinău dl Veaceslav Iordan. Troleibuzele circulă pe **routele nr. 22 și 14**, aparținând Parcului de troleibuze nr. 1. De asemenea, a constatat că publicitate electorală al aceleiași concurent este amplasată și în troleibuzul cu nr. 2138 care circulă pe ruta nr. 8 și aparține Parcului de troleibuze nr. 2. Totodată, la data de 23.05.2007 Comisia Electorală Centrală a solicitat **Agenciei de publicitate “Artmaster & Tel Group”** să pună la dispoziția acesteia date cu privire la tirajul, modelul și costul total al materialului publicitar referitoare la candidatul la funcția de primar general al municipiului Chișinău dl Veaceslav Iordan (afișe electorale, foi pliante, abțibilduri etc.), precum și toată informația corespunzătoare pertinentă, inclusiv, copiile contractelor de executare a lucrărilor tipografice și de prestare a serviciilor de publicitate, cu indicarea concretă a locurilor de plasare a acesteia. **Agencia de publicitate “Artmaster & Tel Group”** a expediat în data de 24.05.2007 un răspuns prin care a menționat că nu a prestat servicii tipografice candidatului Veaceslav Iordan și nu are încheiat contract cu privire la amplasarea publicității respective, iar toate acordurile cu privire la prestarea serviciilor de publicitate au fost încheiate între candidatul respectiv (sau reprezentantul său) și administrația RTEC. Luând în considerare cele menționate, precum și faptul că nu a fost prezentată informația cu privire la mărimea și sursa cheltuielilor efectuate, în legătură cu materialul publicitar amplasat, concurentul electoral PCRM trebuie să întreprindă urgent măsurile corespunzătoare de declarare a sumelor achitate în scopul tipăririi și amplasării publicității respective, precum și de includere a acestora în fondul său electoral, în conformitate cu prevederile art.38 din Codul electoral.

10. Campania electorală în UTA „Gagauz Ery”

Experții independenți și reprezentanții organelor electorale remarcă un interes sporit al cetățenilor din regiune pentru funcțiile eligibile la alegerile locale generale. Este vorba în special despre candidații independenți la funcțiile de primari, consilieri municipali și raionali, numărul cărora este de 42 persoane. În plus, mai mult de jumătate din partidele înregistrate în calitate de concurenți electorali și-au propus și propriii candidați la funcțiile de consilieri și primari în Găgăuzia. Numărul relativ mare de pretendenți a și determinat lungimea fără precedent a buletinului de vot. Este de așteptat o prezență masivă la urne a electoratului gagauz.

11. Paradoxuri

La Bălți a fost distribuit nr. 8 al ziarului PDS, monitorul de Bălți. În discuția cu mai multe persoane, a ajuns la concluzia că nu au existat și celelalte ediții, de la 1 la 7, sau cel puțin nu au fost distribuite la Bălți.

12. Monitorizarea procesului de vot

O serie de probleme majore marchează desfășurarea votării în Moldova.

Prezența poliției în secțiile de votare este un element de intimidare a electorilor. La aceste nereguli se adaugă și reflectarea cu întârziere a rezultatelor preliminare și durata mare de prezentare a proceselor verbale (18 ore) la Comisia de circumscripție. Această prevedere, de asemenea, lasă loc pentru fraude. Șirul problematicii în domeniu este următorul: slaba observare a procesului de votare; intimidarea alegătorilor; agitație în ziua alegerilor; reflectarea cu întârziere a rezultatelor preliminare și durata mare de prezentare a proceselor verbale (18 ore) la Comisia de circumscripție lasă loc pentru fraude.

13. RECOMANDĂRI

Ținând cont de observările efectuate și îngrijorările exprimate, grupul de lucru responsabil de implementarea proiectului "Monitorizarea procesului electoral" recomandă:

- să se reacționeze prompt și adecvat față de cazurile de corupere și intimidare a alegătorilor, precum și față de acei funcționari electorali care încălcă legislația electorală;
- disputele electorale să fie soluționate în termeni rezonabili și în strictă conformitate cu legislația în vigoare;
- a se reflecta declararea mijloacelor financiare și a materialelor utilizate de concurenții electorali, în conformitate cu art. 38 alin. (1) lit. a) din Codul electoral.

Tratarea nediscriminatorie a concurenților electorali:

- Asigurarea unor condiții adecvate în localurile de desfășurare a alegerilor;
- Informarea obiectivă și amplă a opiniei publice de către mass-media cu privire la procesul electoral;

Autorităților publice:

- Asigurarea unor condiții egale pentru toți concurenții electorali ;
- Actualizarea calitativă a listelor electorale.

Concurenților electorali:

- Respectarea legislației electorale.

Mass-media:

- Informarea obiectivă și amplă a opiniei publice cu privire la procesul electoral.

Coaliția 2007 atrage atenția asupra unor eventuale probleme cu care ne putem confrunta în ziua votării și care urmează de îndată a fi înlăturate: Deschiderea cu întârziere a secțiilor de votare; Amplasarea neadecvată a secțiilor de votare; Publicitățile electorale în preajma secțiilor de votare; Capacitatea redusă a secțiilor de votare și amenajarea secțiilor contrar prevederilor legale; Prezența colaboratorilor de poliție în interiorul secțiilor de votare; Prezența incompletă a membrilor birourilor electorale; Sigilarea incorectă a urnelor; Neasigurarea dreptului la exprimarea votului secret; Posibilitatea exercitării votului multiplu sau a turismului electoral; Votarea fără prezentarea actului de identitate; Aflarea multor persoane în cabina pentru vot secret; Acte de identitate irelevante; Influențarea și Intimidarea alegătorilor de către autoritățile locale; Încercări de a fraudă alegerile prin votarea masivă conform sintagmei „la locul aflării”; Întreruperea alegerilor; Atitudinea ostilă față de observatorii naționali.